

(Nadaljevanje z 19. strani)

znižanju profitne mere je teoretično vsebovana absolutna meja kapitalistične proizvodnje. To neodvnljivost je spoznal že Ricardo, znani teoretik progresivnega kapitalizma, toda — samo s svojim znanstvenim instinktom.

Današnja raven proizvajalnih sil je več kakor približala kapitalizmu tej njegovi nevarni meji. S stališča kapitalizma so posli čedalje bolj tvegani. Profiti so postali zelo negotovi. Investicije kapitala pa so zaradi visoke organske sestave nujno velike. Zato je zasebni kapital čedalje manj sposoben, da bi se loteval novih velikih investicij, kljub velikim množinam kapitala, ki je na razpolago za akumulacijo. Relativno nasprotje med interesi kapitala in družbe se tako spreminja v absolutno nasprotje. Na eni strani je kapital, ki odpoveduje v svoji osnovni funkciji — z razpoložljivimi proizvodnimi sredstvi in z delovno silo opravljati nadaljnjo razširjeno reprodukcijo, na drugi strani pa je v splošnem smislu še kapitalistična družba, ki ne more živeti in se razvijati brez nepretrganega razširjevanja svoje materialne osnove, to je brez razširjene reprodukcije. V posameznih državah in svetovnih merilih ima to nasprotje razne oblike in razne poti ter metode reševanja, večinoma kot razvijanje državnega kapitalizma, kot preoblikovanje družbe, ki že zavestno z gospodarsko funkcijo države ureja osnovne odnose svojega materialnega življenja. In tako imamo, pač po razmerju med razrednimi silami in po ravni družbene zavesti, razne oblike državnega kapitalizma. S samim obstojem in razvojem pa državni kapitalizem potrjuje bankrotstvo in krizo kapitalizma in nujnost, da se kapitalizem kot gospodarski in družbeni sistem preraste oziroma odpravi. Kajti to absolutno nasprotje med sodobno družbo in med funkcijo zakona profita kot splošnega urejevalca gospodarskega življenja, je več kakor očitno. Končno pa se to nasprotje reši s popolno odpravo kapitalizma, s popolno družbeno revolucijo.

Visoko razvite proizvajalne sile se s svojo zapleteno tehniko proizvodnje in

komplificirano delitvijo dela dušijo v tesnih okvirih profita, to je kapitalizma kot činitelja med družbeno proizvodnjo in potrošnjo. Čedalje bolj očitna postaja nujnost, da družba zavestno ureja gibanje in razvoj vse proizvodnje in da spravi družbeno proizvodnjo neposredno, brez profita, v odnos z družbenimi potrebami.

Zgodovinska vloga profita je v osnovi končana. Zakon gospodarnosti družbenega dela terja višjo zgodovinsko obliko — da družba neposredno in zavestno kontrolira svojo materialno proizvodnjo, s tem pa tudi vse družbene odnose.

Zelo razvite proizvajalne sile terjajo čedalje bolj odpravo vseh oblik monopola dela družbe nad materialnim, s tem pa tudi družbenim duhovnim bogastvom. Družbena pobuda delovnih ljudi in zavestno urejanje ter upravljanje družbene proizvodnje postajajo pogoj nadaljnega progresivnega vzpona človeštva. Neposredna pobuda množic v proizvodnji in na vseh področjih družbenega življenja je činitelj najboljše gospodarnosti v družbenem delu na sodobni ravni proizvajalnih sil.

Planiranje, to je znanstveno uravnavanje skupne reprodukcije družbenega bogastva, je objektivna nujnost na določeni stopnji razvoja proizvajalnih sil. To priča, že razvoj planiranja v okvirih sodobnega kapitalizma — ki se mu vsiljuje z naravno nujnostjo kljub odporu starega vladajočega razreda. Teoretično in praktično je planiranje danes splošno priznано dejstvo.

Velika strojna industrija, čedalje bolj zapletena in proizvodnejša naprava za proizvodnjo ter njeno osredotočenje v orjaških kombinatih — v katerih na desetisoče proizvajalnih strojev v skladnem ritmičnem obratovanju serijsko proizvaja velike količine dobrin — karakterizira sodobne materialne proizvajalne sile. Razen tega se razvija tudi neposredno tehnično povezovanje teh številnih proizvodnih mehanizmov. Na nekem področju, pa celo na vsem kontinentu jih vse poganja enak pogonski vij: sistem električnih central, ki so povezane z omrežjem daljnovodov. Celo velike tovarne so torej dejansko deli, udi enega splošnega, neposredno povezanega proizvodnega mehanizma. To pa je postalo nezdržljivo z anarhijo, ki je vladala v dosedanji skupni proizvodnji. Sama narava proizvajalnih sil (pogoji, da te gospodarsko racionalno funkcionirajo) ne trpi več stihijskega uravnavanja preko tržišča, to je, da se... »Razumno in po naravi nujno uveljavlja samo kot slepo učinkujoče povprečje« (Marx).¹

Nastopa nujno razdobje človeške zgodovine, v katerem je treba proizvodnjo regulirati vnaprej, zavestno, na znanstveni osnovi in zaradi zadovoljitve potreb vse družbe, in to neposredno, a ne samo kakšnega njenega razreda.

¹ Na istem mestu piše Marx: »Pomen buržoazne družbe je v tem, da se proizvodnja ne ureja a priori (vnaprej) zavestno, družbeno.« (Marx-Engels, Izbrana dela, knj. II, str. 455, izdaja »Kulture«).

(Nadaljevanje sledi)

V TEJ ŠTEVILKI OBJAVLJAMO:

S skupnimi napori: Spodbudnejše gospodarjenje (načela predloga za novo razdelitev); Priprave za jensko setev; Industrijska proizvodnja v juliju; Realne in nominalne plače; Osebnostna in splošna potrošnja v letošnjem letu;

O nekaterih problemih preskrbe Zagreba; Razen večjih investicij tudi boljše izkoriščanje sedanjih pogojev; Število prebivalcev na eno prodajalno živil; Trgovina z živili v Beogradu; Skrb za zemljiški sklad v sremskomitroviškem okraju; Pojavi, za katere bi se bilo treba pozanimati;

Plačevanje po učinku v trgovinskih organizacijah v Beogradu; Izpopolnjevanje plačnega sistema v Tovarni sode v Lukaveu; Izkušnje kmetijskih organizacij pri pridelovanju pšenice; O nekaterih rezultatih kooperacije v L. 1956; Koristne izkušnje zadružnih poslovnih zvez v Karlovcu; S kmetijskimi kulturami posejane površine;

Navodilo za volitve ljudskih odborov; Posojila brez natečaja za zgraditev »košev« za koruzo;

Možnost preklasiranja zemljišča; Davek na honorarje predavateljev. Osnovna sredstva gospodarskih organizacij.

Kmetijstvo v Evropski gospodarski skupnosti; Gospodarski razvoj Romunije; Centralni komite KP SZ o nalogah sindikatov.

IZ LISTOV IN BILTENOV — KNJIGE IN ČASOPISI — TEČAJ POLITIČNE EKONOMIJE

Uredniški odbor

NIKOLA BALOG, TONE VRATUŠA, TODOR VUJASINOVIĆ, DANILLO VUKOVIĆ, DUSAN VUKOVIĆ, KIRO GLIGOROV, ASER DELEON, MILUN IVANOVIĆ, PETAR IVICEVIĆ, JOVAN MARINOVIĆ, LJUBISAV MARKOVIĆ, NIKOLA MILJANIĆ, MITRA MITROVIĆ, ANTE NOVAK, VOJIN POPOVIĆ, ZENKO HAS, NIKOLA COBELIĆ, RAJKO SKALJAK;

Predsednik uredniškega odbora:

KIRO GLIGOROV

Glavni in odgovorni urednik:

RAJKO SKALJAK

Uredniški odbor za Slovenijo:

JOZE CIGLER, IVO KLEMENCIC, VIKTOR KOTNIK, TINE LAH, SVE-TOZAR POLIČ, FRANCE POTISEK, DANE ROBIDA, MILE SMOLINSKY

Predsednik uredniškega odbora za Slovenijo:

DANE ROBIDA

OSNOVE POLITIČNE EKONOMIJE, I. IN II. DEL

Založniško podjetje »Narodna prosvjeta« v Sarajevu je izdalo v svoji biblioteki »Univerzum« prvo in drugo knjigo »Osnovi politične ekonomije« od Ljubisava Markovića. To je celotni tečaj politične ekonomije, ki ga je »Naša skupnost« objavljala v nadaljevanjih in ki se bo končal v prihodnji številki.

Knjige je mogoče dobiti od zastopstev »Narodne prosvjete« v Zagrebu in Beogradu (Terazije 58). Obe knjigi imata 390 strani. Tiskani sta na malem formatu. Cena posameznih knjigi je v prodaji 120 din, a v prednaročbi 100 din.

Naročila je mogoče poslati na čekovni račun št. 702-T-671 (z označbo »Univerzum«).